

MENCIONS ANT. catalanes. En un conveni entre el comte de Bna., R. Berenguer, i el reictó de Lleida Abu Hilel, aquest se li declara vassall, i promet, amb rehenes, donar-li un dia potestat dels castells de «Çalamnera et Ceydi et *Escarps* et Seròs et Calaterrà et Aitona et Jebut» i alguns més de la comarca de Lleida. Datat segons els anys d'un rei Lotari, es discuteix si es tracta de l'a. 1120 o del 1149; i crec que figura en un pergami de l'A.C.A. posat entre els de R. Bg. IV. Però per les raons que dóna F. Soldevila (*Hist. Cat.*, 10 2a. ed. I, p. 141 i notes 61 i 62 amb bibliografia), seria R. Bg. III; car si fos el 1149, i R. Bg. IV, com diuen d'altres, no s'explicaria una mera promesa, quan Lleida i tota aquesta zona ja havien estat conquerides el 1148 (anàlogament *BABL* VI, 542).

Dates i dades segures, des de 1207: *Scarpio* (MiretS., *Castellbò*, 174); 1212: doc. sobre el castell i vila d'*Escarp* (*BABL* IV, 36); 1231: «--- conventui *Scarpui* ---» (MiretS., *TemplH.*, p. 318); 1237: «la meitat de la liurazon de ipsum espletum --- d'aquel 20 domenge que ego lex a *Escarp*» (*R. Bibg. Cat.* IV, 7), que MiretS. (en la sep. d'*El més antic text lit. cat.*, p. 26) identifica amb «la casa d'*Escarp* dels Templers»; no sé si és del mateix o un altre doc. de 1237 (que publica a *BABL* XIII, 176); 1255: l'abat de *Scarp* amb 25 el de Poblet celebra un capítol a Santes Creus (Font Rius, *C. d. p.*, § 298); 1282-83: al monestir de *Scarpe* de la possessió, del lloc de Toraxia, te. de Morella (Mtz.Fdo., *Cat. Val. A.C.A.*, n.º 1693).

El poble de *La Granja* era al principi una «granja», 30 de les que els monjos francesos, com els de l'orde del *Cister*, creaven en les seves possessions (sovint esdevingudes priorats) (*DECat* IV, 598a24-51). En el cens de 1359 és el que hi figura, ja com a poble: «loch de la *Granje*, del abat d'*Escarp*» (*CoDoACA* XII, 20). 35

FONTS ARÀBIGUES. Codera va assenyalar aquest nom en diversos autors àrabs, suggerint, sense decidir-s'hi, que sigui *Escarp*: escrit *äsk<a>rb* en Iaqu (S. XIV), com una ciutat de l'Orient d'Al-Andalus, 40 *äsk<a>rkä* en el geògraf sevillà Ibn-Saïd (mitjan S. XIII), alqueria en la «Frontera Alta», i *Išk<a>b* en el Marracid (igual Alemany, *Geogr. Pen. Ib. según los árabes*, Granada, 1921, p. 144). Però com per la «Frontera Alta» entenen sempre el domini cat. o l'a- 45 ragonès, no hi ha dubte raonable que era bona la identificació de Codera, amb l'única esmena del segon *k* d'Ibn Saïd una *b* amb teixdid (signe que usaven els àrabs per a la *p*), car el teixdid superscrit facilitava la confusió de les dues lletres.

És a dir entenguem sempre *äskarp*, -*rpä* en tots tres autors àrabs. Ara bé, descartem evidentment tota possibilitat de pensar en un arabisme toponímic, perquè és una estructura absolutament incompatible amb l'àrab; i alhora això ens explica la mutilació *iskab* que 55 el Marracid infligeix a *Iškarb*, justament per adaptar-lo a les estructures àrabigues.

En tot cas aquestes dades aràbigues són precioses, perquè, junt amb la menció cat. de 1120, anterior a la conquesta, ens donen la seguretat que és un nom 60

romànic ja existent abans de la reconquesta lleidatana; potser abans de la invasió islàmica.

ETIM. Cal rebutjar sense dubtes l'única que s'ha proposat: Rocafort (*BCEC* XVIII, 131): el nom li ve «per ser escarpats o espadats els marges riberencs»; de fet ho són ben poc i el desnivell no és gaire gran; ho adopta *AlcM*, fent-ho remuntar al suposat ètimon d'*escarpa* de castell, i el seu derivat *escarpat*, que vindrien del germ. occid. *SKARP* 'agut', 'tosc', segons l'etimologia de Diez; ara antiquada. Tampoc seria justificat semànticament, car no hi ha res d'agut ni 'punxegut' en el Pla d'*Escarp*, ben poc elevat, i no és vora el monestir ni el poble.

D'altra banda resulta que el germ. *SKARP* no ha donat descendència ni a Espanya ni en cap llengua romànica: ja M.-Lübke i Gamillscheg renunciaren a fer venir *scarpa* de *SKARP*, però les recerques del *DCEC*, *DECH* (I, 687a51-b55), i el *DECat* (III, 696) han demostrat que l'adj. *escarpat* (fr. *escarpé*, cast. *escarpado*) és un terme de fortificació militar, manllevat de l'italià *scarpa*, *scarpato*, que no es documenta en it. fins al S. XVI, i en fr. i cast. i cat. fins al S. XVII o XVIII; com demostro allí, res a veure té aquest terme de fortificació amb el germànic, car és una aplicació figurada de l'it. *scarpa* 'sabata', per comparació de forma, mot d'origen mediterrani (*DECat* III, 496b, amb més proves encara, en el *Supl.* del *DECat*).

Ja per això sol seria, doncs, evident que no en pot venir el nom del nostre *Escarp*; ni tan sols de res germànic, perquè un nom documentat ja abans de la Reconquesta no podria venir en cap cas del francic, i l'adj. *SKARP* és propi del germ. occidental i estrany al gòtic. Així ho vaig establir ja en el *DECat* III, 496a- 22.

Tampoc podem relligar-lo amb el cat. *escarpra* 'eina de fuster', de *SCALPRUM*, ni amb les seves variants *escarpell* 'eina de pagès' (dissimilació de *SCALPELLUM*) ni formes rares i regressives, com *escarp* i *escarpí* instruments de ferro, registrats per *AlcM* etc. Tampoc veig base sòlida per relacionar amb el nom de la pda. d'*Escarabat* de l'antic te. de Lleida; ja hem vist en aquest article que és variant germànica d'*Escarbot* NP ross.; i fóra arbitrari, ben forçat, suggerir que *Escarp* fos extret d'*Escarbot* regressivament. També fóra impracticable relacionar-ho amb el grup de parònims estudiats a l'art. *esquerp* del *DECat*.

Resten dues vies etimològiques ben practicables totes dues.

A) Un NP. De fet *SCARP*-començà per ser una família antroponímica, molt ben documentada i descabdellada des d'antic. Schulze registra en inscripcions i altres fonts romanes un nomen *Scarpus* (226), i cognomen *Scarpus* (103, 289), amb femení *Scarpia* (288); en efecte *Scarpus* cogn. en una inscr. recollida per Holder (*Alt. Spr.* II, 1396); amb aquests ell i Schulze lliuen *Scarbenius*, *Scarantina* i *Scarantilla*.¹

En el cas present, el que fa més pes encara, és que aquest conjunt de noms es trobi en les nostres fonts